

Workshop Wet Zorg en Dwang

Naam workshopleider

Edwin van Breemen

Datum

2 december 2022

Locatie

SamenSterkdag

Bunnik

Edwin van Breemen

- Sinds 1994 werkzaam binnen de gehandicaptenzorg
- Sinds 1996 professioneel bezig met medezeggenschap, cliëntenparticipatie, empowerment, eigen regie, zorgwetten, rechten van cliënten en kwaliteit van zorg bij diverse zorg- en belangenorganisaties
- Sinds 2015 Coaching en adviesbureau www.denkcoachingenadvies.nl
- Projecten voor diverse zorgorganisaties en belangenorganisaties, o.a. Kansplus, leder(in), LFB, Raad op Maat, LOC.
- Ministerie VWS. Kwaliteitsagenda , programma Volwaardig Leven
- Cliëntondersteuning Plus (Onafhankelijke Clientondersteuning) www.clientondersteuningplus.nl

Waar denkt u aan?

Als we het hebben over de Wzd; waar denkt u dan aan?

Laten we even kijken naar een filmpje

<https://www.videoverteller.nl/portfolio-videoproducties/promotievideo-vgn/>

<https://www.dwangindezorg.nl/wzd>

Van BOPZ naar Wet Zorg & Dwang (WZD)

- **Voorheen BOPZ**

Alleen gedwongen opnames en gedwongen zorg voor mensen met dementie of met een verstandelijke beperking vielen onder de [Wet Bopz](#).

Wet was primair gericht op psychiatrische behandelingen in een psychiatrisch ziekenhuis.

- **Nieuwe WZD (per 2020)**

Sluit beter aan op mensen met dementie of verstandelijke beperking, zodat ook mensen die hun wil niet meer kunnen uiten **beschermd worden**.

Wat is onvrijwillige zorg?

Verzet van cliënt en/of wettelijk vertegenwoordiger bij;

- het toedienen van vocht, voeding en medicatie, en medische controles/handelingen;
- beperken van de bewegingsvrijheid;
- insluiten;
- toezicht houden op de cliënt;
- onderzoek aan de kleding of het lichaam;

- onderzoek van de woon- of verblijfsruimte op middelen die het gedrag beïnvloeden en op gevaarlijke voorwerpen;
- controleren op de aanwezigheid van middelen die het gedrag beïnvloeden;
- beperkingen in de vrijheid om het eigen leven in te richten, waardoor de cliënt iets moet doen of nalaten (inclusief het gebruik van communicatiemiddelen);
- beperkingen in het recht op het ontvangen van bezoek

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

Voorbeeld onvrijwillige zorg

- <https://youtu.be/UU5xGVe7ETY>

Wat is ernstig nadeel?

In de WZD betekent ernstig nadeel dat:

- de cliënt zichzelf of anderen in levensgevaar brengt, ernstig lichamelijk letsel toebrengt, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade toebrengt, ernstig verwaarloost of 'maatschappelijk ten onder gaat', of als zijn eigen ontwikkeling ernstig verstoord is of hij andermans ontwikkeling ernstig verstoort;
- de veiligheid van de cliënt bedreigd wordt, al dan niet onder invloed van een ander;
- het gedrag van de cliënt zo hinderlijk is dat het agressie van anderen oproept;
- de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

Stappenplan

- Zorgvuldig aanpakken van proces
- Cliënt krijgt alleen zorg waar hij/zij mee instemt
- Wordt gezien als bescherming voor mensen die hun wil niet meer kunnen uiten
- Indien cliënt en zorgverlener niet tot overeenstemming komen en ernstig nadeel gevolg is/kan zijn...stappenplan volgen

Wet zorg en dwang Stappenplan

Stap 1

Heroverweging van het zorgplan/opname van onvrijwillige zorg in het zorgplan.

BESPREKINGSPUNTEN:

- Staat onvrijwillige zorg in verhouding tot het (verwachte) ernstig nadeel (proportionaliteit)?
- Wat is de impact van onvrijwillige zorg op de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van de cliënt en op zijn participatie? Met welke aanvullende zorgvuldigheidseisen vermindert of verwijdt die impact?
- Als de cliënt thuis woont, is de thuisituatie geschikt voor de inzet van onvrijwillige zorg? Denk bijvoorbeeld aan toezicht.

 MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
3 maanden

IN IEDERE STAP VAN BESLUITVORMING IS DE CLIËNT EN/OF DIENS VERTEGENWOORDIGER BETROKKEN.

 BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORGOVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke
- Deskundige van andere discipline
- Arts *
- Wzd-functionaris

BEOORDELING EN TOEZICHT

- Bij opname onvrijwillige zorg in zorgplan beoordeelt Wzd-functionaris of:
- Onvrijwillige zorg zo veel mogelijk voorkomen is (onvrijwillige zorg = ultiem remedie).
  - Zorgplan geschikt is om ernstig nadeel zo veel mogelijk te voorkomen.

Voor de eerste toepassing van onvrijwillige zorg informeert de zorgverantwoordelijke de cliënt en de Wzd-functionaris. De Wzd-functionaris houdt toezicht op de uitvoering onvrijwillige zorg.

Stap 2

Verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

 MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
3 maanden

 BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORGOVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke
- Deskundige van andere discipline
- Arts *
- Deskundige die niet bij de zorg betrokken is
- Wzd-functionaris

Stap 3

Tweede verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

 MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
3 maanden

(Tot over extern advies is besloten)

 BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORGOVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke

VERLENGING ONVRIJWILLIGE ZORG

In afwachting van het advies van een externe deskundige kan de termijn voor onvrijwillige zorg eenmalig met 3 maanden worden verlengd.

Stap 4

Derde verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

 MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
6 maanden

 BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORGOVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke
- Deskundige van andere discipline
- Arts *
- Deskundige die niet bij de zorg betrokken is
- Externe deskundige
- Wzd-functionaris

BEOORDELING EN TOEZICHT

De Wzd-functionaris beoordeelt het zorgplan en houdt toezicht op de uitvoering onvrijwillige zorg.

Stap 5

Vierde en iedere volgende verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

 MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
6 maanden

 BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORGOVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke
- Deskundige van andere discipline
- Arts *
- Deskundige die niet bij de zorg betrokken is
- Wzd-functionaris

Bron stappenplan: [Handreiking Wzd voor zorgaanbieders van ActiZ en VGN](#)

* De arts wordt bij de besluitvorming betrokken als de zorgverantwoordelijke zelf geen arts is en onvrijwillige zorg wordt verleend uit de categorieën medische handelingen en overige therapeutische maatregelen, beperking van de bewegingsvrijheid of insluiten.

Altijd stappenplan bij

- medicatie die gedrag en/of bewegingsvrijheid beïnvloedt en die **niet** wordt toegediend volgens de geldende professionele richtlijnen;
- maatregelen waardoor de cliënt enige tijd in zijn bewegingsvrijheid wordt beperkt;
- insluiting.

Cliëntenvertrouwenspersoon WZD

- Biedt onpartijdige ondersteuning aan cliënt en wettelijk vertegenwoordiger
- Komt dus op voor belangen van cliënt
- Is onafhankelijk
- Zorgaanbieder moet vertellen dat gebruik gemaakt kan worden van CVP
- Geeft advies en ondersteuning als cliënt hierom vraagt
- Kan ondersteunen bij indienen van klacht WZD

Wanneer is iemand wils(on)bekwaam ter zake

Iemand met een verstandelijke beperking mag vanaf 16 jaar zelf beslissingen nemen over de zorg die hij krijgt. Vanaf 12 jaar doet hij dit samen met zijn ouders of voogd. De Wzd gaat er altijd vanuit dat iemand wilsbekwaam is. Een cliënt is wilsbekwaam, tenzij is vastgesteld dat hij dat niet is voor een beslissing.

Iemand is wilsbekwaam als hij per situatie/beslissing:

- De informatie over zijn zorg of behandeling kan begrijpen en er goed over kan nadenken
- Begrijpt wat de gevolgen van zijn besluit zijn
- Weet dat hij een besluit neemt

Dit geldt ook als de persoon met een verstandelijke beperking een wettelijk vertegenwoordiger (mentor of curator) heeft. Ook dan staat de wilsbekwaamheid voorop. De cliënt bepaalt.

Bij wilsbekwaamheid ter zake → keuze respecteren

Bij wilsbekwaamheid ter zake + ernstig nadeel → stappenplan Wzd

Bij wilsonbekwaamheid ter zake + nadeel → keuze overnemen

Bij wilsonbekwaamheid ter zake GEEN nadeel → invloed, probeerruimte

Bij wilsonbekwaamheid ter zake + nadeel + verzet → keuze overnemen +
stappenplan Wzd

Rol wettelijk vertegenwoordigers t.o.v. Wzd

- De Wzd functionaris bepaalt of de cliënt ter zake wilsbekwaam is.
- Als de wzd-functionaris bepaalt dat een cliënt **ter zake wilsbekwaam** is en de wettelijk vertegenwoordiger is van mening dat dat niet zo is, kan de wettelijk vertegenwoordiger naar de klachtencommissie Wzd gaan.
- Uitgangspunt is dat cliënten ter zake wilsbekwaam zijn.

Voorbeelden van onvrijwillige zorg

Een cliënt krijgt (tegen zijn zin in) hulp of begeleiding bij:

- persoonlijke verzorging, omdat hij zichzelf anders ernstig zou verwaarlozen;
- de financiën, omdat hij onverantwoorde uitgaven doet en grote schulden heeft of dreigt te krijgen;
- het huishouden, om te voorkomen dat het huis onleefbaar wordt;
- de opvoeding van zijn kinderen, om te waarborgen dat zij een veilig thuis hebben en zich goed kunnen ontwikkelen.
- het reguleren van zijn gedrag, om te voorkomen dat zijn gedrag agressie bij anderen uitlokt.

Ook bij mij?

- Huisregels
- Check huisregels
- Bij geen bezwaar/ geen probleem...
- Bedtijd/ eettijden/
bezoek ontvangen/ thuiskomen

Speciale klachtenregeling

- Klachten indienen in kader WZD over
- Besluit onvrijwillige zorg op te nemen in het zorgplan
- Onvrijwillige zorg uit te voeren op basis van het zorgplan
- Klachten over beoordeling wilsbekwaamheid van cliënt
- Klachten over de beslissing van een WZD arts

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

Meer informatie vindt u op:

- www.dwangindezorg.nl
- www.kansplus.nl
- www.vilans.nl

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

Meer informatie over de wet zorg en dwang?

- Neem contact op met KansPlus
- Dorien Kloosterman
beleidsmedewerker langdurige zorg KansPlus
- D.kloosterman@kansplus.nl
- Tel 06 46291032

- Edwin van Breemen
- edwin@clientondersteuningplus.nl
- Tel 06 20459611